ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobkyně: **nezl. M. M.,** zast. JUDr. Tomášem Tomšíčkem, advokátem se sídlem Vlastina 23, Plzeň, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. 11. 2022, č. j. 16 Az 47/2020-24,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 11. 2022, č. j. 16 Az 47/2020-24, **se ruší.**

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 10. 2020, č. j. OAM-675/ZA-ZA11-P10-2019, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 8228 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí, a to k rukám Mgr. Tomáše Tomšíčka, advokáta se sídlem Vlastina 23, Plzeň.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Kasační stížností se žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) domáhala zrušení v záhlaví uvedeného rozsudku Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 10. 2020, č. j. OAM-675/ZA-ZA11-P10-2019; tímto rozhodnutím žalovaný neudělil stěžovatelce mezinárodní ochranu podle § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Stěžovatelka o udělení mezinárodní ochrany poprvé požádala prostřednictvím svého zákonného zástupce dne 18. 12. 2006. Důvody své žádosti odvozovala od důvodů náboženského charakteru. Žalovaný v řízení o této žádosti rozhodl tak, že se mezinárodní

ochrana neuděluje; žalobu proti tomuto rozhodnutí Krajský soud v Brně zamítl rozsudkem ze dne 2. 11. 2007, č. j. 56 Az 88/2007-28. Stěžovatelka následně vycestovala do země původu se svou matkou, s níž od té doby žila.

[3] V nyní posuzované věci požádala stěžovatelka o udělení mezinárodní ochrany znovu prostřednictvím svého zákonného zástupce – otce. Ten jako důvody pro udělení mezinárodní ochrany uvedl, že stěžovatelce hrozí domácí násilí ze strany matčina nového manžela. Rovněž uvedl obavu, že by mohla být stěžovatelka unesena a donucena k sňatku, k čemuž v Kazachstánu v nezanedbatelné míře dochází.

[4] Žalovaný neshledal důvody k udělení mezinárodní ochrany stěžovatelce. Tvrzení jejího otce považoval za zcela obecná, neboť nebyl schopen uvést žádný konkrétní incident mezi stěžovatelkou a jejím otčímem, který by o hrozícím domácím násilím svědčil; z ničeho ani nevyplývalo, proč by se stěžovatelka měla stát obětí únosu a donucena ke sňatku. Ze zpráv o zemi původu obstaraných žalovaným nevyplývalo, že by případy domácího násilí nebylo možno v Kazachstánu řešit, přičemž žalovaný nepopřel, že pomoc státních orgánů není vždy efektivní (policie například nabádá k usmíření a zasáhne jen v případě ohrožení života). Stěžovatelka a její matka musejí podle žalovaného hledat ochranu primárně u orgánů státu země původu. K únosům žen a dívek za účelem nuceného sňatku sice stále dochází, Kazachstán se však snaží o potírání této praxe a skutečně za tento trestný čin ukládá přísné tresty. Nebylo namístě přistoupit ani k udělení doplňkové ochrany z důvodu porušení mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, a to v důsledku návratu stěžovatelky do země původu – ostatně krátkodobý návrat do země původu za účelem zařízení víza ani nemůže být v rozporu s mezinárodními smlouvami, pokud během této doby není neúspěšný žadatel obětí pronásledování nebo vážné újmy. Stěžovatelka má navíc v zemi původu svoji matku. Doplňkovou ochranu za účelem soužití rodiny nebylo možno udělit, neboť v České republice sice žije stěžovatelčin otec, ale již jemu byla udělena doplňková ochrana za účelem soužití rodiny.

II. Řízení před městským soudem

[5] Stěžovatelka napadla rozhodnutí žalovaného žalobou u městského soudu. Městský soud souhlasil s názorem žalovaného, že podle dostupných zpráv o zemi původu stěžovatelky není řešení domácího násilí ze strany orgánů státu sice zcela optimální, ale zajisté se stěžovatelčina matka mohla na tyto orgány v případě obav obrátit. Rovněž zdůraznil, že je povinností žalovaného zjistit skutkový stav pouze v rozsahu důvodů, které žadatel o udělení mezinárodní ochrany uvedl, naopak nemusí zjišťovat okolnosti, kterých se žadatel nedovolává. V tomto ohledu bylo podstatné, že tvrzení stěžovatelčina otce ohledně domácího násilí i možnosti únosu byla zcela obecná; otec stěžovatelky nezmínil jediný incident, k němuž mělo dojít, ani žádné podrobnosti, které by svědčily o reálnosti uváděných problémů.

[6] Městský soud si byl vědom toho, že se žalovaný při udání důvodů k žádosti o mezinárodní ochranu dotazoval otce stěžovatelky, nikoliv přímo stěžovatelky, jeho tvrzení však byla natolik neurčitá a nekonkrétní, že ani nebylo na místě provést nový pohovor, ať už s otcem nebo s dcerou. Postup žalovaného byl v souladu s § 23 odst. 2 písm. b) zákona o azylu, podle kterého se pohovor neprovádí v případě posuzování opakované žádosti. Otec měl možnost uvést vše podstatné v rámci údajů k žádosti, ale hovořil pouze v obecné rovině. Míra posuzování ze strany žalovaného ohledně možného

pronásledování či hrozby vážné újmy v zemi původu dotyčného se nutně odvíjela od konkrétnosti tvrzení dotyčného žadatele, v daném případě otce stěžovatelky.

[7] Obava stěžovatelčina otce z jejího únosu byla subjektivního charakteru, tato hrozba v její individuální situaci z ničeho nevyplývala. Pokud by městský soud dal zapravdu stěžovatelce, musela by být mezinárodní ochrana poskytnuta každé žádající ženě z Kazachstánu, což považoval městský soud za absurdní.

[8] Pokud jde o zásah rozhodnutí do stěžovatelčina rodinného života, městský soud konstatoval, že se v posuzované věci nejedná o výjimečnou situaci, která by odůvodňovala udělení doplňkové ochrany. Stěžovatelka se může vrátit do země původu a žít tam s matkou, která se může v případě potřeby obrátit na orgány státu. Případné vycestování stěžovatelky by nebylo v rozporu se zásadou *non-refoulment*. Rodiče stěžovatelky spolu nežijí, vždy tak bude muset volit, zda bude žít s otcem, nyní v ČR, nebo s matkou v zemi původu. Neudělení mezinárodní ochrany má za následek, že takové případné dilema je omezeno na zemi původu. Neudělením mezinárodní ochrany tak nebude nepřípustně zasaženo do rodinného života stěžovatelky, neboť v zemi původu může žít se svou matkou. Městský soud tedy žalobu podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), zamítl.

III. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[9] Proti zamítavému rozsudku městského soudu podala stěžovatelka kasační stížnost, v níž navrhla, aby Nejvyšší správní soud tento rozsudek zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

[10] V prvé řadě vytkla, že se žalovaný dostatečně nezabýval otázkou, zda je Kazachstán skutečně bezpečnou zemí původu – žalovaný nevycházel z dostatečného množství podkladů, což je v rozporu s čl. 37 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice"). Městský soud se měl tedy v souladu s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2022, č. j. 10 Azs 161/2022-56, v první řadě podrobněji zabývat, zda je množství informačních zdrojů v kontextu hodnocení Kazachstánu jako – pro stěžovatelku – bezpečnou zemi adekvátní a dostatečné.

[11] Stěžovatelka nesouhlasila se závěrem, že její otec neposkytl dostatečně konkrétní informace. Stěžovatelka vycestovala kvůli důvodným obavám z eskalujících konfliktů s otčímem, které její matka nebyla schopna regulovat. Časový sled událostí a realizace úkonů k rychlému vycestování stěžovatelky poskytují natolik konkrétní a relevantní informace o situaci stěžovatelky, že z nich lze vyvozovat reálnou hrozbu pronásledování a vážné újmy. Stěžovatelce bylo neprávem kladeno k tíži, že její otec neposkytl dostatečné informace – stěžovatelka sama není rozumově a volně vyspělá na to, aby vypovídala sama, zároveň její otec nemohl vycestovat do Kazachstánu, aby sám zjistil její situaci podrobně.

[12] Otec stěžovatelky žalovaného informoval o hrozbě únosu v Kazachstánu – tato hrozba byla umocněna tím, že stěžovatelčina matka ji nedokázala efektivně chránit a pro svého otčíma stěžovatelka představovala „*nežádoucího vetřelce*" v rodinném prostředí, přičemž je dost pravděpodobné, že by její únos „*dokonce posvětil*". Podle stěžovatelky je

zřejmé, že jsou v zemi stěžovatelčina původu žalostné podmínky s prakticky nulovou ochranou žen před únosy a domácím násilím.

[13] Stěžovatelka se dále ohradila proti závěru, že její matka měla v prvé řadě využít možností poskytnutých právním řádem Kazachstánu. Nelze po stěžovatelce, resp. její matce, požadovat, aby nejprve využily prostředky právní ochrany v Kazachstánu, které jsou zcela neúčinné. Nejsou-li orgány státu schopny poskytnout ochranu před pronásledováním, lze za původce pronásledování považovat i soukromou osobu. Pronásledováním ze strany soukromé osoby se žalovaný ve svém rozhodnutí vůbec nezabýval a městský soud toto pochybení v podstatě potvrdil, neboť rozhodnutí žalovaného nezrušil.

[14] Stěžovatelka rovněž vyjádřila přesvědčení, že její návrat do Kazachstánu by představoval nepřiměřený zásah do jejího rodinného života. Bylo nutno vzít v potaz nejlepší zájem dítěte. Stěžovatelka a oba její rodiče jsou přesvědčeni, že je nepochybně ve stěžovatelčině nejlepším zájmu setrvat v České republice, kde má garantované materiální zajištění, vzdělání a harmonické rodinné prostředí v domácnosti svého otce, a především ji zde nehrozí nebezpečí vážné újmy. Žalovaný se nejlepším zájmem dítěte nezabýval a neučinil tak ani městský soud.

[15] Závěrem kasační stížnosti upozornila stěžovatelka na nedostatky odůvodnění neudělení doplňkové ochrany podle § 14b zákona o azylu. Podle stěžovatelky je zcela nelogické, pokud žalovaný konstatoval, že stěžovatelce nelze udělit doplňkovou ochranou za účelem sloučení rodiny, aby mohla pobývat se svým otcem, když její otec sám v České republice pobývá na základě doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny.

[16] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že rozhodoval po dostatečném zjištění skutkového stavu a neshledal žádný důvod k udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Rovněž se plně ztotožnil s napadeným rozsudkem. Stěžovatelčiny námitky jsou dle jeho názoru účelové a irelevantní. Žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[17] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku městského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí městského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátem § 105 odst. 2 s. ř. s.). Poté, vzhledem k tomu, že jde o kasační stížnost ve věci, v níž před městským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a odst. 1 s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

[18] Pro vlastní vymezení institutu nepřijatelnosti Nejvyšší správní soud odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž vyložil neurčitý právní pojem „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“. Znaky tohoto pojmu jsou naplněny v případě „*rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu*“. Podle citovaného rozhodnutí je tedy kasační stížnost ve věcech mezinárodní

ochrany přijatelná v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského (resp. městského) soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatelky.

[19] V nyní souzené věci Nejvyšší správní soud shledal pochybení městského soudu, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatelky, a kasační stížnost je tedy přijatelná a rovněž důvodná.

[20] Nejvyšší správní soud se předně zabýval otázkou (ne)přezkoumatelnosti napadeného rozsudku, k níž zdejší soud přihlíží i z úřední povinnosti a která úzce souvisí s otázkou dostatečnosti zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. K otázce nepřezkoumatelnosti soudních a správních rozhodnutí se ve své judikatuře již mnohokrát vyjádřil (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS, nebo ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004-73, č. 787/2006 Sb. NSS). Nepřezkoumatelnost může být způsobena buďto nedostatkem důvodů, o které je rozhodnutí opřeno, anebo nesrozumitelností. V řízení o kasační stížnosti je relevantní otázkou i (ne)přezkoumatelnost rozhodnutí žalovaného, neboť přezkoumá-li městský soud nepřezkoumatelné rozhodnutí, sám tím zatíží své rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 6. 2007, č. j. 5 Afs 115/2006-91, či ze dne 28. 1. 2009, č. j. 1 As 110/2008-99). Kasační stížnost je důvodná i v případě, že městský soud napadené rozhodnutí nezrušil pro jinou podstatnou procesní vadu, např. pro nedostatek opory skutkového stavu ve spise [srov. § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].

[21] V nyní posuzované věci je stěžejní otázkou, zda žalovaný rozhodl na základě dostatečně zjištěného skutkového stavu. Je především na žadateli o udělení mezinárodní ochrany, aby alespoň tvrdil existenci skutečností rozhodných pro udělení mezinárodní ochrany. Odpovědnost za zjištění důvodů relevantních pro posouzení důvodnosti žádosti o mezinárodní ochranu však neleží na žadateli zcela bezvýjimečně. Pokud se správní orgán dozví o okolnostech, které nasvědčují možné hrozbě pronásledování či vážné újmy, je na něm, aby žadateli nepokládal jen obecné otázky, ale pokládal otázky tak, aby vedly ke zjištění hodnověrnosti azylového příběhu a ke zjištění všech relevantních informací (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003-89, či ze dne 25. 4. 2019, č. j. 5 Azs 207/2017-36).

[22] Citovaná judikatura se týká konkrétně požadavků na pohovory podle § 23 zákona o azylu. Pohovor je zcela zásadním zdrojem poznání skutkového stavu – azylového příběhu. Není jej nutno provést mj., „*byla-li podána opakovaná žádost o udělení mezinárodní ochrany; v takovém případě ministerstvo umožní sdělit důvody žádosti o udělení mezinárodní ochrany písemně nebo jiným vhodným způsobem*“, nebo „*jde-li o nezletilého žadatele o udělení mezinárodní ochrany s výjimkou nezletilé osoby bez doprovodu*“, v každém případě však lze od pohovoru upustit, pouze „*není-li pohovor nezbytný ke zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti*“ [§ 23 odst. 2 písm. b) a c) zákona o azylu]. Nejvyšší správní soud ve své rozhodovací praxi již potvrdil, že neprovedení pohovoru může představovat vadu řízení, která může mít za následek nezákonnost rozhodnutí ve věci samé (viz rozsudek ze dne 13. 9. 2017, č. j. 6 Azs 66/2017-49, č. 3655/2017 Sb. NSS): „*Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu,*

nevyžaduje v případech opakovaných žádostí provedení pohovoru podle § 23 tohoto zákona, ministerstvo však může pohovor provést, pokud je nezbytný ke zjištění stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Ve specifické situaci zranitelného žadatele, který na provedení pohovoru trvá a chce jím odstranit rozpory ve svých tvrzeních a pochybnosti o jeho věrohodnosti, je nezbytné k jeho osobní situaci přihlédnout a tento pohovor mu umožnit."

[23] V posuzované věci žalovaný neprovedl pohovor se stěžovatelkou ani s jejím zákonným zástupcem, vycházel pouze z poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany ve smyslu § 10 zákona o azylu, jak jej učinil stěžovatelčin otec jakožto zákonný zástupce. Městskému soudu lze dát zapravdu, že se v případě stěžovatelky formálně jednalo o opakovanou žádost – poprvé neúspěšně žádala dne 18. 12. 2006, přičemž „*opakovanou žádostí o udělení mezinárodní ochrany je žádost o udělení mezinárodní ochrany podaná toutéž osobou před nabytím právní moci rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany nebo kdykoli po nabytí právní moci rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany*" [§ 2 odst. 1 písm. f) zákona o azylu]. Ustanovení § 23 odst. 2 písm. b) zákona o azylu však nelze vykládat příliš formalisticky – jeho účelem není relativizovat důležitost a stěžejní roli pohovoru v řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany, má pouze učinit zadost požadavku na hospodárnost řízení v případě opakovaných žádostí o udělení mezinárodní ochranu, u nichž lze předpokládat, že již s žadatelem pohovor byl učiněn a jeho azylový příběh (včetně jeho hodnověrnosti) tedy již lze posoudit; opakování pohovoru je tudíž zpravidla nadbytečné.

[24] Se stěžovatelkou ovšem žádný pohovor veden nikdy nebyl. První žádost o udělení mezinárodní ochrany byla podána necelý měsíc po stěžovatelčině narození a soudní řízení o žalobě proti rozhodnutí, kterým jí nebyla udělena mezinárodní ochrana, skončilo před prvním rokem jejího věku. Ze správního spisu vyplývá, že byl v řízení o stěžovatelčině první žádosti učiněn pohovor pouze s jejím otcem (pohovor se stěžovatelkou z povahy věci nepřicházel v úvahu), který uváděl zcela odlišné důvody než v posuzované věci (především šlo o hrozbu pronásledování z titulu náboženství). Je tedy zcela evidentní, že ve stěžovatelčině případě neprovést pohovor z důvodu, že se jednalo o opakovanou žádost, představovalo přepjatý formalismus, v jehož důsledku byla stěžovatelce odepřena možnost přednést veškeré důvody žádosti a autenticky vylíčit skutkový stav rozhodný pro posouzení její žádosti, tj. zejména popsat konflikty s otčímem a přiblížit, v čem spočívá hrozba domácího násilí. Nelze souhlasit s názorem městského soudu, že obecnost tvrzení stěžovatelčina otce neodůvodňovala provedení pohovoru – tvrdil-li otec, že podrobnosti o hrozícím domácím násilí neví, neboť se na to své dcery nechce ptát, bylo naopak evidentní, že pro posouzení stěžovatelčiny žádosti bude třeba zjistit konkrétní informace o její situaci.

[25] Na tom ničeho nemění, že byla v době rozhodnutí žalovaného nezletilá (bylo jí necelých 14 let). Ačkoliv skutečnost, že šlo o nezletilou, mohla být též důvodem pro upuštění od pohovoru, mohl tak žalovaný postupovat pouze v případě, že by jejího pohovoru nebylo třeba ke zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Tak tomu ovšem v dané věci evidentně nebylo – žalovaný stěžovatelce vyčítal, že výpověď jejího otce byla zcela obecná a neuváděla žádné konkrétní incidenty stěžovatelky s jejím otčímem. Žalovaný rovněž na jednu stranu připustil, že řešení domácího násilí ze strany státních orgánů Kazachstánu není vždy efektivní, na druhou stranu však tvrdil, že je na stěžovatelčině matce, aby se o ochranu stěžovatelky postarala pomocí vnitrostátních prostředků ochrany. Nejvyšší správní soud nezpochybňuje, že by využití vnitrostátních prostředků ochrany mělo

zpravidla předcházet žádosti o mezinárodní ochranu; rovněž platí, že pouhá nedůvěra ve funkčnost orgánů poskytujících ochranu nepostačuje jako relevantní důvod, pro který by žadatel o mezinárodní ochranu nemusel primárně využít prostředků vnitrostátní ochrany (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 7/2004-37). Na druhou stranu ovšem nelze přehlédnout, že se žalovaný vůbec nezabýval otázkou, zda se stěžovatelčina matka nebo stěžovatelka sama s žádostí o pomoc na kazašské státní orgány obrátila a zda byla případná poskytnutá pomoc skutečně efektivní. V tomto ohledu žalovaný ani neučinil žádnou snahu skutkový stav zjistit – stěžovatelky ani jejího otce se ani nedotázal, zda byly tvrzené incidenty mezi stěžovatelkou a jejím otčímem jakkoliv řešeny.

[26] V konečném důsledku tak žalovaný neposuzoval stěžovatelčinu individuální situaci a nehodnotil okolnosti jejího konkrétního případu. Zabýval se pouze ve vší obecnosti možnostmi ochrany žen před domácním násilím, dospěl k závěru, že v obecné rovině je možno se ochrany domoci, a z toho důvodu stěžovatelce žádnou z forem mezinárodní ochrany neudělil. Je evidentní, že takový přístup nelze přijmout.

[27] Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že provedení pohovoru se stěžovatelkou žalovaný zvažoval. Jejího otce se dotázal, zda s pohovorem souhlasí, přičemž odpověď zněla: „*Nevím, jestli dcera bude komunikovat. Teď řeknu třeba ano a dcera stejně pak mluvit nebude. Nevím. Chtěl bych spíše mluvit já jako dospělý. Já nevím, jaké se jí budou klást otázky, aby to dceru nějak neohrozilo. Já sám se jí ani neptám na to, co všechno zažila.*“ Je tedy zřejmé, že stěžovatelčin otec pohovor vedený se stěžovatelkou neodmítá kategoricky. Navíc obavou o „ohrožení“ stěžovatelky nelze omluvit nedostatečné zjištění skutkového stavu, resp. jeho zjištění v naprosté obecnosti. Pohovor mohla (a měla) vést k tomu kvalifikovaná osoba, nic by ani nebránilo přítomnosti psychologa či pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí. K šetrnému zjištění skutkového stavu tak, aby nebylo ohroženo (především duševní) zdraví stěžovatelky, zajisté mohlo dojít. Stěžovatelce již navíc bylo skoro 14 let a z ničeho nevyplývá, že by její rozumové a volní vlastnosti znemožňovaly provedení pohovoru. Přitom v českém právním řádu platí domněnka, že děti starší 12 let jsou schopny přijímat informace, vytvořit si názor a sdělit jej tak, aby mohly orgány veřejné moci při rozhodování o záležitostech týkajících se dítěte k tomuto názoru přihlédnout (srov. § 867 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů). Stěžovatelka sice v kasační stížnosti tvrdí, že není dostatečně rozumově a volně vyspělá, aby mohla informace poskytnout sama, toto tvrzení však není ničím podloženo.

[28] Nejvyšší správní soud tedy konstatuje, že ve vztahu k domácímu násilí, které stěžovatelce v zemi původu hrozí, bylo namístě provést pohovor či jinak dostatečně zjistit skutkový stav. Vzhledem k tomu, že žalovaný ke zjištění skutkového stavu dostatečné kroky nepodnikl, je řízení zatíženo vadou, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci samé; městský soud pochybil, pokud rozhodnutí žalovaného pro tuto vadu sám nezrušil.

[29] Obdobný závěr platí rovněž pro otázku hrozby únosu stěžovatelky za účelem nuceného sňatku. I v tomto ohledu žalovaný uvádí, že jsou tvrzení stěžovatelčina otce jen subjektivním vyjádřením ničím nekonkretizovaných obav; bylo však na něm, aby přinejmenším cílenými dotazy zjistil, zda jsou dány důvody pro obavy, že bude zrovna stěžovatelka obětí takového únosu (zda například riziko únosu není zvýšeno případným nedostatkem ochrany ze strany otce) a že jí nebude poskytnuta efektivní ochrana.

[30] Z důvodu nedostatečně zjištěného skutkového stavu nelze posoudit ani možnost udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, tj. z důvodu vážné újmy dané vycestováním, které by bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky – zde zejména s čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, který upravuje právo na respektování rodinného a soukromého života. V tomto ohledu Nejvyšší správní soud zdůrazňuje především, že ze zjištěného skutkového stavu není zřejmé, zda se nezletilá stěžovatelka může skutečně vrátit do péče své matky, nebo je taková možnost dílem kvůli jejímu otčímovi a dílem kvůli pasivitě státních orgánů při ochraně stěžovatelčiných práv v podstatě vyloučena.

[31] Ačkoliv Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou již z výše uvedených důvodů, nic mu nebránilo zabývat se některými dalšími námitkami stěžovatelky, které nejsou závislé na doplnění zjištění skutkového stavu věci.

[32] Stěžovatelka předně namítala, že se žalovaný nedostatečně zabýval otázkou, zda je Kazachstán bezpečnou zemí původu, v čemž shledávala rozpor s čl. 37 odst. 3 procedurální směrnice a se závěry výše citovaného rozsudku NSS č. j. 10 Azs 161/2022-56. Nejvyšší správní soud konstatuje, že tato kasační námitka se zcela míjí s podstatou posuzované věci. Seznam bezpečných zemí původu je obsažen ve vyhlášce č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců, přičemž Kazachstán na tomto seznamu zařazen není. Smyslem zařazení na seznam bezpečných zemí původu je zjednodušení řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany – žadatelé pocházející z těchto zemí musí prokázat, že v jejich případě nelze zemi původu považovat za bezpečnou, jinak je jejich žádost zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Toto ustanovení nebylo v posuzované věci vůbec aplikováno a žalovaný ani netvrdil, že lze Kazachstán považovat za bezpečnou zemi původu ve smyslu tohoto ustanovení nebo ve smyslu čl. 37 procedurální směrnice.

[33] Nejvyšší správní soud nesouhlasí s názorem stěžovatelky, že její otec již poskytl dostatek informací pro závěr o nutnosti udělení mezinárodní ochrany. Poskytnuté informace byly naprosto kusé a nekonkrétní. To je ovšem důvod, pro který měl žalovaný pokračovat ve zjišťování skutkového stavu (zejm. provedením pohovoru – viz výše), nikoliv žádost bez dalšího zamítnout. Časový sled událostí, na který stěžovatelka odkazovala v kasační stížnosti, rozhodně nemůže být dostatečným podkladem pro rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany, neboť rychlé opuštění země původu ani vlastní přesvědčení stěžovatelky o nutnosti mezinárodní ochrany nijak nesvědčí o důvodnosti její žádosti.

[34] Stěžovatelka též brojila proti tomu, že ji žalovaný neudělil doplňkovou ochranu za účelem sloučení rodiny podle § 14b zákona o azylu, což odůvodnil tím, že stěžovatelčiným příbuzným je její otec, který v České republice pobývá z titulu doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny. Nejvyšší správní soud konstatuje, že tuto námitku stěžovatelka neuplatnila v řízení o žalobě, ačkoliv tak učinit mohla, a jedná se tedy o námitku nepřípustnou (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). Přesto zdejší soud *obiter dictum* uvádí, že obdobně jako lze azyl za účelem sloučení rodiny (§ 13 zákona o azylu) udělit pouze v případě, že byl příbuznému žadatele udělen azyl podle § 12 či § 14 zákona o azylu, lze udělit doplňkovou ochranu za účelem sloučení rodiny podle § 14b zákona o azylu pouze, byla-li rodinnému příslušníku žadatele udělena doplňková ochrana podle § 14a zákona o azylu. Jednoduše řečeno, udělování doplňkové ochrany či azylu za účelem sloučení rodiny nelze „řetězit“, tj. nelze udělit doplňkovou ochranu za účelem sloučení rodiny díky rodinnému

příslušníkovi, jemuž samotnému byla udělena doplňková ochrana za účelem sloučení rodiny s jeho blízkým příbuzným.

V. Závěr a náklady řízení

[35] Nejvyšší správní soud uzavírá, že shledal kasační stížnost důvodnou, a proto v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil napadený rozsudek městského soudu (výrok I.).

[36] Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí městského soudu, a pokud již v řízení před městským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí městského soudu může sám podle povahy věci rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s.]. V dané věci by městský soud v souladu s vysloveným závazným právním názorem neměl jinou možnost, než rozhodnutí žalovaného zrušit. Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1 s. ř. s. rozhodl tak, že sám rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (výrok II.).

[37] V dalším řízení je žalovaná vázána výše vysloveným právním názorem zdejšího soudu [§ 78 odst. 5 ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s.], který lze stručně shrnout tak, že je nutno zjistit skutkový stav věci, o němž nebudou důvodné pochybnosti, a to mj. prostřednictvím pohovoru se stěžovatelkou.

[38] Podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před městským soudem. Náklady řízení o žalobě a náklady řízení o kasační stížnosti tvoří v tomto případě jeden celek a Nejvyšší správní soud rozhodl o jejich náhradě výrokem vycházejícím z § 60 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka měla ve věci plný úspěch, proto jí podle § 60 odst. 1 s. ř. s. přísluší vůči neúspěšnému žalovanému právo na náhradu nákladů řízení. Tyto náklady jsou tvořeny částkou připadající na zastoupení stěžovatelky advokátem JUDr. Tomášem Tomšíčkem.

[39] Pro určení výše nákladů spojených s tímto zastoupením se použije v souladu s § 35 odst. 2 s. ř. s. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů. Zástupce stěžovatelky učinil ve věci celkem dva úkony právní služby, kterými jsou převzetí a příprava zastoupení a doplnění kasační stížnosti – v řízení o žalobě stěžovatelka zastoupena nebyla. Za každý úkon právní služby v dané věci náleží mimosmluvní odměna ve výši 3100 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy za jeden úkon právní služby připadá částka ve výši 3400 Kč, tj. celkem 6800 Kč, zvýšena o DPH v sazbě 21 % na částku 8228 Kč; tuto částku je žalovaný povinen zaplatit stěžovatelce k rukám jejího zástupce JUDr. Tomáše Tomšíčka, advokáta se sídlem Vlastina 23, Plzeň (výrok III.).

P o u č e n í :
Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.)

V Brně dne 19. června 2023

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu